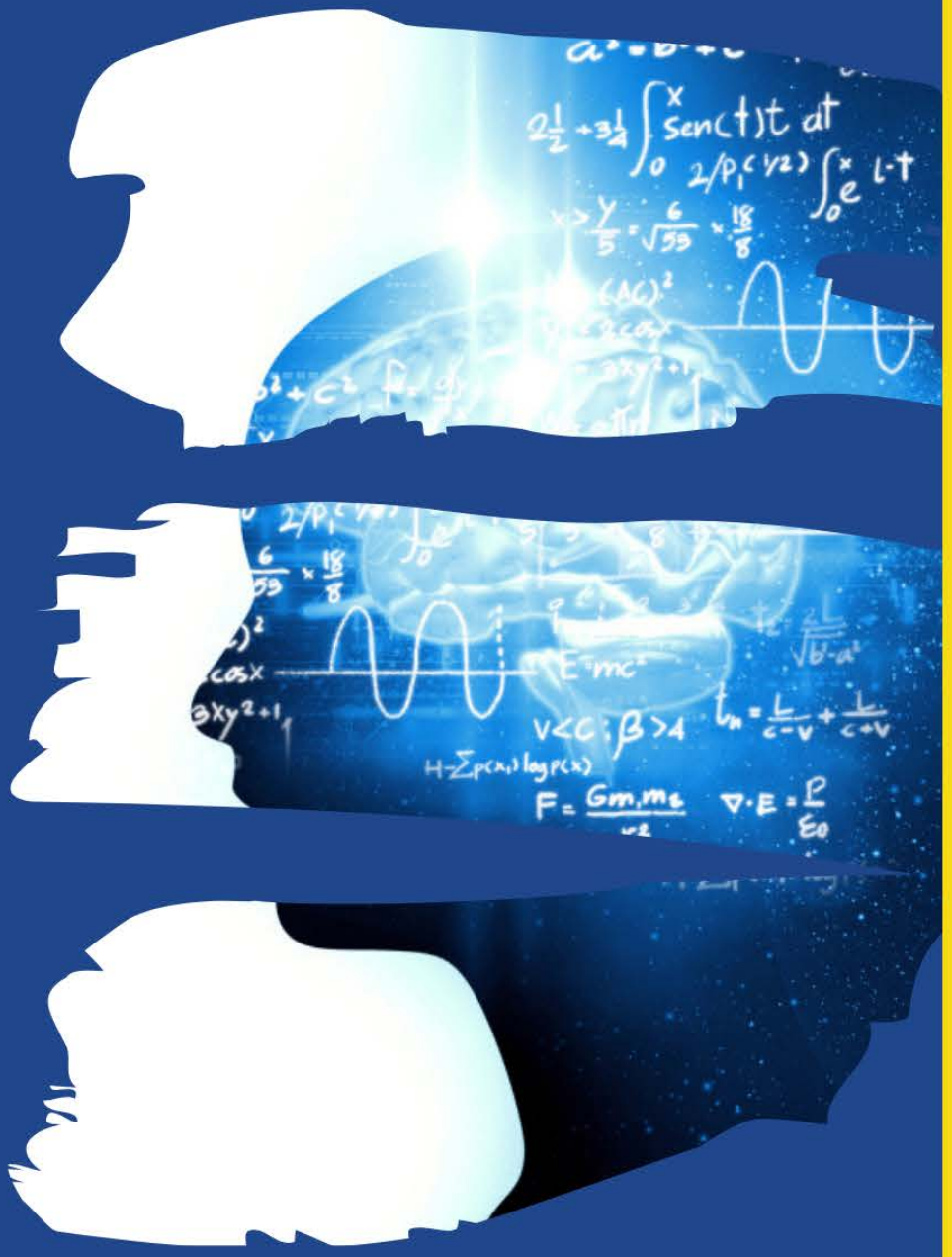
Наукові перспективи
Видавнича група

ВІСНИК науки та освіти

ISSN 2786-6165 (ONLINE)

Bulletin of Science and education

№ 2(44) 2026

Видавнича група «Наукові перспективи»

Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

№ 1(43) 2026

Київ – 2026

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

"Bulletin of Science and Education"

№ 1(43) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 2786-6165 Online

УДК 001.32:1 /3](477)(02)

Ідентифікатор медіа R40-05847

DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2(44)

«Вісник науки та освіти»: журнал. 2026. № 2(44) 2026. С. 3860

Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління (Рішення від 02.03.2026, № 1/3-26)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність - 035 філологія)

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального вихованн та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних наук та мистецтва

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а, також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходить застосування тематика наукового журналу

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: **Котельницький Назар Анатолійович** – член-кореспондент Української Академії Наук, кандидат історичних наук, доцент кафедри мовної підготовки та міжкультурнихкомунікацій, ЗВО Університет трансформації майбутнього (м. Чернігів, Україна)

Редакційна колегія:

- √ ***Азарова Лариса Євстахіївна*** *- докт.філол.наук, професор, завідувач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету (Україна)*
- √ ***Берест Ігор Романович*** *- доктор історичних наук, професор кафедри медійних технологій, інформаційної та книжкової справи, Національного університету «Львівська політехніка» (Україна)*
- √ ***Беррі, Стівен*** *доктор історичних наук, професор, професор епохи Громадянської війни Коледжу мистецтв і наук Франкліна Університету Джорджії (США)*
- √ ***Вуколова Катерина Володимирівна*** *– кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Україна)*
- √ ***Гурко Олена Василівна*** *- доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)*
- √ ***Заур Алієв*** *доктор філософії з історії науки, доктор філософії з політичних наук, доцент, доцент Інституту філософії та соціології НАНА, Азербайджан (Азербайджан)*
- √ ***Оскар Чамоса*** *кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Коледжу мистецтв і наук Франкліна Університету Джорджії, (США)*

√ ***Островський Олександр Олександрович***, *доктор філософії, доцент, доцент кафедри філології, Закарпатський угорський університет ім. Ф.Ракоці II (Україна)*

√ ***Попа, Іоана*** *кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Інституту соціальних наук про політику (Франція)*

√ ***Робак Ігор Юрійович*** *- доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Україна)*

√ ***Рубан Микола Юрійович*** *- доктор філософії з історії та археології, член правління Луганського обласного об'єднання ВУТ "Просвіта" імені Тараса Шевченка, голова правління громадської організації "Фонд відновлення залізничної спадщини України" (Україна)*

√ ***Саїд М. Ісмаїл*** *доктор наук, професор, професор кафедри англійської мови, Коледж природничих наук і гуманітарних наук, Університет принца Саттама бін Абдулазіза, Аль-Хардж (Саудівська Аравія)*

√ ***Синявська Олена Олександрівна*** *- кандидат історичних наук, доцент, доцент Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Україна)*

√ ***Січкаренко Галина Геннадіївна*** *- доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Україна)*

√ ***Скляр Ірина Олександрівна*** *- кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант (Україна)*

√ ***Супрун Володимир Миколайович*** *– доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Україна)*

√ ***Хитровська Юлія Валентинівна*** *- доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Україна)*

√ ***Юган Наталія Леонідівна*** *– доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри літературознавства, східної філології і перекладу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, практичний психолог у закладах освіти, член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, Української асоціації когнітивної лінгвістики та поетики, Міжнародної федерації арт-терапії та самореалізації особистості (Україна)*

Статті розміщені в авторській редакії.
Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

© Автори статей, 2026
© Видавнича група «Наукові перспективи», 2026

Zhukevych I.P., Biriukova N.A., Novikova I.Ie. **1444**
SMART INSTRUCTIONAL DESIGN IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING

Аліксійчук Я.О. **1456**
МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПОЛІСТИЛІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ БАНДУРНИХ КОМПОЗИЦІЙ

Андерсон І.В. **1473**
ВИКЛАДАЧІ-УКРАЇНЦІ ЯГЕЛЛОНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ІСТОРИЧНИЙ ВНЕСОК У РОЗВИТОК ОСВІТИ Й НАУКИ

Атамась О.А., Гаценко В.П., Гріцишіна Ж.М. **1481**
МЕТОДИКА КОНСТРУВАННЯ ЗАНЯТЬ З КЛАСИЧНОЇ АЕРОБІКИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Бабич М.Є., Бондар А.В., Самар О.М., Фурманчук Н.М. **1494**
ПЕРЕВЕРНУТЕ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗВО

Бартєнєва І.О., Кинєва П.П. **1509**
ПІДГОТОВКА ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ

Безнос Є.О. **1525**
УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Бержанір А.Л. **1540**
ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ

ВІСНИК науки та освіти
ISSN 2786-6165 (ONLINE) №2(44) 2026
Bulletin of Science and Education

УДК 378.014.6

https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2(44)-1540-1550

Бержанір Анатолій Леонідович кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, https//orcid.org/0000-0002-3224-5008

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз процесу формування ключових компетентностей здобувачів вищої освіти засобами соціально-гуманітарної підготовки. Встановлено, що суспільні зміни та підвищення ролі людського капіталу спонукають до переосмислення підходів до формування у них основних компетентностей. Динамічний характер сучасного ринку праці ставить перед молодими фахівцями завдання не лише здобути глибокі спеціалізовані знання, а й розвивати універсальні навички. Особливого значення набувають критичне мислення, вміння ефективно комунікувати, будувати міжкультурний діалог, приймати обґрунтовані та відповідальні рішення, демонструвати активну громадянську позицію.

Охарактеризовано сутність компетентнісної концепції, яка орієнтована на всебічний розвиток здатності здобувачів ефективно використовувати отримані знання для розв'язання практичних завдань. У рамках цієї концепції акцент робиться не лише на опануванні теоретичного матеріалу, але й на готовності особистості до результативного виконання професійної і соціальної діяльності за межами освітнього середовища.

Встановлено, що в освітньому процесі важливу роль, поряд із професійними навчальними дисциплінами, виконують освітні компоненти соціально-гуманітарного спрямування. Саме вони сприяють розвитку соціальних компетенцій, забезпечуючи здатність і готовність майбутніх фахівців до ефективної співпраці, аргументованих обговорень, узгоджених дій у колективі для досягнення спільних цілей. Вони також допомагають у професійному самовизначенні, виборі відповідної поведінки та побудові конструктивних взаємовідносин у професійному середовищі.

Визначено основні цілі ефективності цілеспрямованого соціально-гуманітарного навчання у закладах вищої освіти, які сприяють підвищенню рівня громадянської свідомості, розвитку соціальної активності, формуванню відповідального ставлення до професійної діяльності, зміцненню

конкурентоспроможності випускників, удосконаленню навичок ефективної комунікації у багатокультурному середовищі.

Обгрунтовано необхідність підвищення ефективності викладання соціально-гуманітарних дисциплін у процесі формування ключових компетенцій шляхом впровадження різних методичних підходів, спрямованих на удосконалення освітнього процесу та розвиток здобувачів.

Ключові слова: ключові компетентності, компетентнісний підхід, соціально-гуманітарна підготовка, здобувачі вищої освіти, соціальні компетентності, освітній процес.

Berzhanir Anatolii Leonidovych Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor of the Department of Social and Legal Disciplines, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, https//orcid.org/0000-0002-3224-5008

FORMING KEY COMPETENCIES OF STUDENTS THROUGH SOCIAL AND HUMANITARIAN TRAINING

Abstract. The article provides a theoretical analysis of the process of forming key competencies of higher education seekers through social and humanitarian training. It has been established that social changes and the increasing role of human capital encourage a rethinking of approaches to forming basic competencies in them.

The dynamic nature of the modern labor market requires young professionals not only to acquire in-depth specialized knowledge, but also to develop universal skills. Critical thinking, the ability to communicate effectively, build intercultural dialogue, make informed and responsible decisions, and demonstrate active citizenship are of particular importance.

The essence of the competency-based concept, which is focused on the comprehensive development of applicants' ability to effectively use the knowledge they have acquired to solve practical problems, is described. Within the framework of this concept, emphasis is placed not only on mastering theoretical material, but also on the individual's readiness to effectively perform professional and social activities outside the educational environment.

It has been established that, alongside professional academic disciplines, educational components of a social and humanitarian nature play an important role in the educational process. It is these components that contribute to the development of social competencies, ensuring the ability and readiness of future specialists for effective cooperation, reasoned discussions, and coordinated actions within a team to achieve common goals. They also help in professional

self-determination, choosing appropriate behavior, and building constructive relationships in a professional environment.

The main objectives of effective targeted social and humanitarian education in higher education institutions have been identified, which contribute to raising the level of civic awareness, developing social activity, forming a responsible attitude to professional activity, strengthening the competitiveness of graduates, and improving effective communication skills in a multicultural environment.

The necessity of improving the effectiveness of teaching social sciences and humanities in the process of forming key competencies by introducing various methodological approaches aimed at improving the educational process and developing students is justified.

Keywords: key competencies, competency-based approach, social and humanitarian training, higher education seekers, social competencies, educational process.

Постановка проблеми. Сучасні суспільні трансформації, зростання впливу цифрових технологій у повсякденному житті, активні інтеграційні процеси в освітній сфері та підвищення значущості людського капіталу на глобальному рівні змушують переосмислити питання формування ключових компетентностей у здобувачів закладів вищої освіти.

Сьогоднішня динаміка конкурентного ринку праці диктує потребу не лише у здобутті ґрунтовних спеціалізованих знань, але й у наявності таких універсальних навичок, як уміння критично мислити, ефективно спілкуватися, налагоджувати міжкультурний діалог, приймати свідомі та відповідальні рішення, а також виявляти активну громадянську позицію.

У таких умовах соціально-гуманітарна підготовка, яка здійснюється у межах освітнього процесу у закладах вищої освіти, набуває принципово важливого значення. Вона слугує середовищем для формування фундаментальних світоглядних орієнтирів, виховання соціальної відповідальності та розвитку здатності до особистісного і професійного самопізнання. Тому завдання освітніх інституцій полягає не лише у передачі знань, але й у всебічному формуванні гармонійної особистості, здатної адаптуватися до швидкоплинних закономірностей сучасного світу.

Актуальність цього дослідження зумовлена важливістю модернізації змісту вищої освіти через впровадження компетентнісного підходу, запитом суспільства на оволодіння здобувачами універсальними компетентностями, зростанням ролі гуманітарних знань у процесі становлення сучасних фахівців, а також потребою розроблення науково обґрунтованих підходів щодо формування у них системи професійних якостей. У зв'язку з цим, дослідження процесів формування ключових компетентностей через

соціально-гуманітарну підготовку є актуальним як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження концептуальних засад і значущості компетентнісного підходу у педагогічній теорії та практиці здійснювали українські науковці О. Абрамчук, А. Алексюк, Т. Бесараб, О. Вознюк, Л. Голубнича, Л. Григоровська, Ю. Грищук, О. Дубасенюк, Н. Журавель, І. Зязюн, А. Карнаух, В. Кришчук, О. Локшина, В. Луговий, О. Ляшенко, Н. Майєр, С. Максименко, Н. Ничкало, Ю. Рашкевич, І. Рожі, О. Савченко, Н. Сорока, О. Топузов, Н. Фіалко, Т. Щокіна, О. Якимчук, І. Ящук та інші.

Вивченню сутнісних характеристик сучасних методик викладання соціально-гуманітарних дисциплін, зокрема, впровадженню компетентнісних стратегій у педагогічну діяльність присвятили наукові праці С. Гасанов, А. Герасимчук, І. Глушко, П. Гнатенко, Н. Іванова, Ф. Кирилюк, В. Кремень, Н. Кудінова, Г. Лесик, Е. Мамонтова, А. Новіков, Г. Платонов, В. Полторак, В. Рибалко, С. Рябова, Т. Сілаєва, І. Ступницький, Г. Чередниченко, С. Щерба та інші учені.

Покращення якості підготовки висококваліфікованих фахівців є важливим завданням, яке, поруч із удосконаленням інших аспектів, вимагає підвищення рівня теоретичного усвідомлення важливих елементів освітнього процесу. Особливу увагу необхідно приділяти інтеграції сучасних педагогічних технологій і запровадженню інноваційних підходів до навчання, які орієнтовані на комплексний розвиток ключових компетентностей у здобувачів вищої освіти. Такий підхід дозволить не лише поліпшити якість знань і практичних навичок, а й сприятиме формуванню у них цілісної системи професійних здібностей, необхідних для успішної реалізації в обраній сфері діяльності.

Метою статті є дослідження теоретико-методологічних засад формування ключових компетентностей здобувачів вищої освіти засобами соціально-гуманітарної підготовки як інтегративного чинника професійного та особистісного становлення майбутніх фахівців у контексті сучасних освітніх трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційно цілі вищої освіти визначалися набором знань, умінь та навичок, які повинен засвоїти випускник.

Але за сучасних умов суспільство очікує від молодих фахівців готовності інтегруватися у професійне та соціальне середовище, здатності ефективно вирішувати як професійні, так і життєві завдання. Це значною мірою залежить не лише від отриманих знань і навичок, але й від низки важливих додаткових якостей – компетентностей. Вони відображають

сучасні цілі освіти і лежать в основі компетентнісного підходу до формування особистостей здобувачів.

Як вважає Л. Овсієнко [1], компетентнісний підхід спрямований на формування професійних і особистісних якостей, організаторських здібностей, уміння приймати рішення і брати на себе відповідальність, володіння необхідними комунікативними якостями, здатності оцінювати соціальні процеси, визначити місце й роль у них своєї професійної діяльності, знаходити шляхи її вдосконалення.

Компетентнісна концепція спрямована на усебічне формування у тих, хто навчається здатності ефективно застосовувати отримані знання для вирішення практичних завдань, що мають реальний і прикладний характер. У межах цієї концепції основну увагу приділяють не лише ступеню засвоєння наукових знань чи теоретичної інформації, але й рівню підготовленості особистості до впевненого та результативного виконання професійної та соціальної діяльності поза межами освітнього середовища. Результати освіти при цьому фіксуються у формі конкретного набору якісних характеристик, які визначаються через компетенції або окремі компетентності, що є ключовими показниками готовності до реального життя та продуктивної роботи у сучасному суспільстві.

Вітчизняні учені [2] вказують: «Компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної і загальної культури (рівень освіченості, достатній для самоосвіти і самостійного вирішення пізнавальних проблем), досвіду педагогічної діяльності та педагогічної творчості, що конкретизується у певній системі знань, умінь, готовності до професійної діяльності. Компетентнісний підхід орієнтується на професійну компетентність як якість особистості майбутнього фахівця, що характеризує рівень його інтеграції у середовище професійної діяльності, як і у різні соціальні середовища, входження у які виявляє необхідність виконувати різні соціальні ролі».

Ключові компетентності, потрібні для будь-якої професійної діяльності, набувають особливої важливості у сучасному світі, що динамічно змінюється. Вони становлять основу успішності особистості та, передусім, проявляються у вмінні вирішувати професійні завдання через ефективне використання інформації, навичок комунікації та дотримання соціально-правових принципів поведінки в умовах громадянського суспільства.

В освітньому процесі університетів одну із провідних ролей, разом із професійними навчальними дисциплінами, відіграють освітні компоненти соціально-гуманітарного циклу. Саме вони формують соціальні компетенції як здатність і готовність майбутніх фахівців до ефективної

співпраці, аргументованих дискусій, узгоджених дій у колективі для досягнення спільних цілей, професійного самовизначення, а також вибору відповідної поведінки та формування конструктивних відносин у професійній діяльності.

Цілеспрямована і системна соціально-гуманітарна підготовка, яка здійснюється у закладах вищої освіти сприяє:

– зростанню рівня громадянської свідомості;

– розвитку соціальної активності;

– формуванню відповідального ставлення до професійної діяльності;

– підвищенню конкурентоспроможності випускників;

– покращенню здатності до ефективної комунікації в багатокультурному середовищі.

Так, наприклад, освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності С4 Психологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини визначено, що вивчення навчальної дисципліни «Філософія» передбачає формування у здобувачів таких загальних і спеціальних (фахових) компетентностей:

– здатність бути критичним і самокритичним;

– здатність генерувати нові ідеї (креативність);

– здатність працювати в команді;

– здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

– здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

– здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ;

– здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання);

– здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;

– здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку; утвердження української національної та громадянської ідентичності [3].

Потенціал соціально-гуманітарної підготовки є багатогранним і охоплює низку важливих функцій, спрямованих на гармонійний розвиток особистості та її ефективну взаємодію із суспільством:

– світоглядна функція забезпечує формування цілісної системи життєво важливих цінностей, переконань і принципів, які стають основою світосприйняття та активної поведінки особистості;

– інтегративна функція передбачає якісне об'єднання знань із різних наукових галузей, сприяючи створенню широкої міждисциплінарної бази для глибшого розуміння суспільних процесів та явищ;

– комунікативна функція спрямована на розвиток навичок культури спілкування, що включає вміння вести конструктивний діалог, ефективно обмінюватися думками і підтримувати професійні та особистісні стосунки;

– соціалізаційна функція є ключовим елементом підготовки до активного життя у громадянському суспільстві, допомагаючи здобувачам брати участь у соціальних процесах, реалізувати свої громадянські права й обов'язки та впливати на формування суспільства;

– рефлексивна функція акцентує увагу на формуванні уміння до самоаналізу, критичного осмислення власних дій та їх значення у контексті широких соціальних завдань.

Вивчаючи соціальні процеси, здобувачі отримують цінні навички аналізу суспільних явищ, аргументованого захисту власної позиції, проведення конструктивних дискусій і прийняття рішень, які несуть відповідальність за соціальні наслідки. Такий підхід формує комплексний набір компетентностей, що забезпечує ефективну підготовку до всебічної участі у суспільному житті.

А. Литвин [4] стверджує: «Перехід до компетентнісного підходу у викладанні соціально-гуманітарних дисциплін має декілька важливих переваг:

– розвиток ключових навичок та компетентностей: компетентнісний підхід спрямований на розвиток не лише знань, але й навичок, які є важливими для успішної професійної діяльності та соціальної адаптації. Студенти навчаються мислити критично, працювати в команді, вирішувати проблеми та застосовувати знання у реальних ситуаціях;

– залучення студентів до активного навчання: компетентнісний підхід передбачає активну участь студентів у навчальному процесі. Це допомагає створити сприятливу атмосферу для вивчення матеріалу, залучає студентів до участі у дискусіях, проектах та практичних завданнях;

– більша зв'язаність з реальним життям та практикою: завдання, що включаються до навчального процесу в рамках компетентнісного підходу, часто базуються на реальних ситуаціях та проблемах, з якими студенти

можуть зіткнутися у майбутньому. Це дозволяє краще підготувати студентів до практичної діяльності;

– збільшення мотивації до навчання: активна участь студентів у навчальному процесі, можливість самостійного вирішення проблем та застосування знань надають їм більшу мотивацію до вивчення матеріалу. Вони більш зацікавлені та залучені до навчання, що сприяє покращенню результатів;

– адаптація до сучасних вимог ринку праці: компетентнісний підхід дозволяє краще відповідати сучасним вимогам ринку праці, оскільки студенти отримують не лише теоретичні знання, але й практичні навички, які потрібні для успішної роботи у вибраній галузі».

Під час організації освітнього процесу варто відзначити особливість компетентнісного підходу, який великою мірою зосереджений на навчанні, активному й самостійному засвоєнні здобувачами теоретичних знань і практичних умінь та навичок. Підвищення рівня їх самостійності, водночас, покладає на них значну відповідальність за результати власної пізнавальної діяльності.

У викладанні соціально-гуманітарних дисциплін компетентнісний підхід передбачає активне залучення студентів до навчального процесу. Викладачі стають не лише посередниками у передачі інформації, але й фасилітаторами навчання, які сприяють розвитку навичок та компетентностей. Важливою є спроможність створювати стимулююче навчальне середовище, де студенти відчувають себе активними учасниками процесу навчання [4].

У процесі навчання викладачеві важливо не лише передавати здобувачам навчальну інформацію, а й формувати сприятливі умови, які б стимулювали їх до самостійного управління власною освітньою діяльністю. При цьому необхідно враховувати індивідуальні особливості стилю засвоєння ними знань. Це пояснюється тим, що у самій сутності поняття компетентності закладений значний потенціал для професійного саморозвитку, успішного формування кар'єри та постійного удосконалення власної професійної кваліфікації. Такий підхід гармонійно узгоджується з принципами багаторівневої та безперервної освіти, яка спрямована на забезпечення стійкого розвитку особистості упродовж усього життя.

На думку Г. Лесик [5], навчальний процес, який здійснюють кафедри гуманітарних та соціально-гуманітарних дисциплін, організований із урахуванням можливостей сучасних інноваційних технологій навчання та орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін у соціально-культурній сфері. Для цього

необхідно навчити осмислено читати, слухати, аналізувати, лише тоді студент пізнає, навчається, експериментує, набуває усних і письмових навичок мовлення. Це є ідеальними умовами для формування мисленнєвих та мовленнєвих механізмів. Таким чином, у молоді формується й розвивається система взаємостосунків суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Підвищення ефективності викладання соціально-гуманітарних дисциплін у контексті формування компетенцій передбачає забезпечення кількох важливих підходів:

1. Комплексний підхід, який сприяє не лише передачі теоретичних знань, але й формуванню практичних навичок та компетенцій, необхідних у сучасному суспільстві. Доцільним буде впровадження міждисциплінарних завдань, що дозволяють здобувачам інтегрувати знання з різних галузей і розвивати системне мислення. Використання реальних соціальних кейсів дає можливість глибше зрозуміти особливості сучасного соціального життя та шляхів вирішення актуальних проблем.

Сутність комплексного підходу до організації освітньої діяльності полягає у проведенні занять з моделюванням станів соціальної активності та соціальної взаємодії, виконанням творчих завдань, аналізом проблемних ситуацій тощо [6].

2. Системний підхід до викладання гуманітарних навчальних дисциплін передбачає реалізацію міжпредметних зв'язків шляхом підбору такого теоретичного змісту, який відповідає потребам формування професійних компетентностей здобувачів і сприяє формуванню у них нових освітніх запитів та інтересів [6].

3. Практична орієнтованість освітнього процесу шляхом залучення представників громадських організацій та бізнес-середовища. Експерти з цих сфер можуть поділитися досвідом та продемонструвати приклади успішної взаємодії у різних професійних ситуаціях. Крім того, варто наголосити на важливості інтеграції елементів громадянської освіти: це сприяє формуванню активної громадянської позиції, відповідальності та свідомого ставлення до соціальних процесів.

4. Рефлексивний аналіз навчальної діяльності, що допомагає здобувачам краще оцінювати свої досягнення, виявляти напрями для самоудосконалення та закріплювати здобуті навички. У цьому контексті значної уваги потребує розвиток soft skills – гнучких навичок, що охоплюють комунікабельність, критичне й креативне мислення, адаптивність, стресостійкість, а також здатність ефективно працювати у команді.

Висновки. Викладання соціально-гуманітарних дисциплін у закладах вищої освіти є фундаментально важливим процесом, що слугує середовищем для формування у здобувачів світоглядних орієнтирів, соціальної

відповідальності та високорозвиненої культури мислення. Такий підхід спрямований не лише на передачу знань, але й на виховання особистісних цінностей, що сприяють гармонійному розвитку майбутніх фахівців.

Соціально-гуманітарна підготовка охоплює широкий спектр дисциплін, які зосереджуються на глибокому осмисленні соціальної дійсності, культурних явищ, морально-етичних норм, політичних систем, правового середовища та ефективної комунікації, що разом створюють цілісний підхід до пізнання світу.

Ця підготовка виступає стратегічним інструментом у справі формування ключових компетентностей здобувачів вищої освіти. Її завдання включають інтеграцію професійних знань із ціннісними та світоглядними орієнтирами, розширення обсягів критичного мислення, розвиток навичок активної соціальної участі та удосконалення комунікативної культури.

Завдяки такому комплексному підходу здобувачі отримують змогу поєднувати фундаментальні теоретичні знання зі здатністю аналізувати сучасні виклики суспільства, приймати відповідальні рішення та усвідомлено інтегруватися у соціально-економічне та культурне життя. Тим самим соціально-гуманітарна підготовка стає не лише освітньою складовою, а й потужним механізмом формування всебічно підготовленої, високоморальної та соціально активної особистості.

Подальший розвиток наукових досліджень слід проводити на основі принципів міждисциплінарного підходу і практичної спрямованості. Важливим є інтегрування теоретичних моделей із реальними освітніми практиками, що сприятиме підвищенню ефективності формування ключових компетентностей через соціально-гуманітарну підготовку.

Література:

1. Овсієнко Л. Компетентнісний підхід до навчання: теоретичний аналіз. *Педагогічний процес: теорія і практика.* 2017. № 2(57). С. 82–87. URL: https://surl.li/ikhqtm (дата звернення: 14.02.2026).

2. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 412 с. URL: https://surl.li/hyofwf (дата звернення: 15.02.2026).

3. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Освітньо-професійна програма «Психологія». Умань, 2025. 32 с. URL: https://surl.li/ejkqds (дата звернення: 19.02.2026).

4. Литвин А. Сучасні тенденції у викладанні соціально-гуманітарних дисциплін: перехід до компетентнісного підходу. *Вісник гуманітарного наукового товариства: наукові праці.* 2024. Вип. 24. С. 177–182. URL: https://surl.li/hiwwwp (дата звернення: 20.02.2026).

5. Лесик Г. Провідні напрями удосконалення соціально-гуманітарної підготовки в контексті євроінтеграції. *Оптимізація циклу соціально-гуманітарних дисциплін у вищій освіті України в контексті євроінтеграції* : монографія / за заг. ред. Г. В. Онкович. Київ

: Інститут вищої освіти НАПН України. 2014. С. 33–52. URL: https://surl.li/besuyb (дата звернення: 22.02.2026).

6. Бержанір А. Л. Теоретико-методичні основи використання компетентнісного підходу у викладанні соціально-гуманітарних дисциплін. *Вісник науки та освіти. Серія «Педагогіка».* 2024. № 2(20). С. 598–607. URL: https://surl.li/yslxtp (дата звернення: 25.02.2026).

References:

1. Ovsiienko, L. (2017) Kompetentnisnyi pidkhid do navchannia: teoretychnyi analiz [Competence-based approach to learning: theoretical analysis]. *Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka – Pedagogical process: theory and practice*, 2(57), 82–87. Retrieved from https://surl.li/ikhqtm [in Ukrainian].

2. Dubaseniuk, O. A. (Eds.) (2011) Profesiina pedahohichna osvita: kompetentnisnyi pidkhid [Professional teacher education: a competency-based approach]. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. Retrieved from https://surl.li/hyofwf [in Ukrainian].

3. Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Pavla Tychyny (2025). Osvitno-profesiina prohrama «Psykholohiia» [Educational and professional program «Psychology»]. Retrieved from https://surl.li/ejkqds [in Ukrainian].

4. Lytvyn, A. (2024) Suchasni tendentsii u vykladanni sotsialno-humanitarnykh dystsyplin: perekhid do kompetentnisnoho pidkhodu [Current trends in teaching social sciences and humanities: transition to a competency-based approach]. *Visnyk humanitarnoho naukovoho tovarystva: naukovi pratsi – Bulletin of the Humanitarian Scientific Society: scientific works*, 24, 177–182. Retrieved from https://surl.li/hiwwwp [in Ukrainian].

5. Lesyk, H. (2014) Providni napriamy udoskonalennia sotsialno-humanitarnoi pidhotovky v konteksti yevrointehratsii [Leading directions for improving social and humanitarian training in the context of European integration]. *Optymizatsiia tsyklu sotsialno-humanitarnykh dystsyplin u vyshchii osviti Ukrainy v konteksti yevrointehratsii – Optimisation of the cycle of social and humanitarian disciplines in higher education in Ukraine in the context of European integration*. H. V. Onkovych (Ed.). Kyiv : Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy. Retrieved from https://surl.li/besuyb [in Ukrainian].

6. Berzhanir, A. L. (2024) Teoretyko-metodychni osnovy vykorystannia kompetentnisnoho pidkhodu u vykladanni sotsialno-humanitarnykh dystsyplin [Theoretical and methodological foundations for using a competency-based approach in teaching social sciences and humanities]. *Visnyk nauky ta osvity – Bulletin of Science and Education*, 2(20), 598–607. Retrieved from https://surl.li/yslxtp [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 13.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.02.2026